

ואז התעלה אברהם בכל, כמו שנתבאר.

בא ראה, טרם שנמול האדם, לא נאחז בשמו של הקדוש ברוך הוא. פיון שנמול, נכנס בשמו ונאחז בו. ואם תאמר, אברהם שנאחז בו טרם שנמול? כן היה, שנאחז בו ולא כראוי, שהרי מתוך האהבה העליונה שאהב אותו הקדוש ברוך הוא קרב אותו, אחר כך צנה אותו שימול ונתנה לו הברית, הקשר של כל הדרגות העליונות. הברית - הקשר לקשר הפל יחד להכליל זה עם זה. הברית - הקשר שהכל נקשר בו. ומשום כך, טרם שנמול אברהם, דבורו לא היה עמו אלא במחזה, כמו שנתבאר. בא ראה, בשעה שבא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא נברא אלא על הברית, כמו שנתבאר ב"ר"א ש"ת, ברא אלהים. והינו [ברית] שעל הברית קים הקדוש ברוך הוא את העולם, וכתוב (ירמיה לב) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. שהרי הברית היא הקשר שהיום והלילה לא נפרדים.

אמר רבי אלעזר, כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם, על תנאי היה: שפאשר יבאו ישראל, אם יקבלו את התורה - פה, ואם לא - הריני מחזירכם לתהו ובהו. והעולם לא התקיים עד שעמדו ישראל על הר סיני וקבלו תורה, ואז התקיים העולם. ומאותו היום והלאה, הקדוש ברוך הוא בורא עולמות, ומי הם? זוגי בני האדם. שהרי מאותו הזמן הקדוש ברוך הוא מוזג זוגים ואומר: בת פלוני לפלוני. ואלו הם העולמות שהוא בורא. בא ראה, אנכי מגן לך, אנכי - זו היא הדרגה

עמיה, וכדין אסתלק אברהם בכלא כמה דאתמר.

תא חזי, עד לא אתגזר בר נש לא אתאחיד בשמא דקדשא בריך הוא, פיון דאתגזר עאל בשמיה ואתאחיד ביה. ואי תימא אברהם דאתאחיד ביה עד לא אתגזר. הכי הוה דאתאחיד ביה ולא כדקא יאות, דהא מגו רחימותא עלאה דרחים ליה קדשא בריך הוא קריב ליה. לבתר פקיד ליה דיתגזר ואתייהיב ליה ברית. קשורא, דכלהו דרגין עלאין. ברית קשורא לאתקשרא כלא כחדא לאכללא דא בדא, ברית קשורא דכלא אתקשר ביה. ובגין כך אברהם עד לא אתגזר. מלוי לא הוה עמיה אלא במחזה כמה דאתמר.

תא חזי, בשעתא דברא קדשא בריך הוא עלמא לא אתברי אלא על ברית כמה דאת אמר ב"ר"א ש"ת ברא אלהים, והיינו (ר"א ל"ג ברית) דעל ברית קיים קדשא בריך הוא עלמא, וכתוב, (ירמיה לב) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. דהא ברית קשורא איהו דיומא וליליא לא מתפרשאן.

אמר רבי אלעזר פד ברא קדשא בריך הוא עלמא על תנאי הוה, דכד ייתון ישראל אם יקבלון אורייתא יאות. ואם לאו הרי אנא אהדר לכו לתהו ובהו. ועלמא לא אתקיים עד דקיימו ישראל על טורא דסיני וקבילו אורייתא וכדין אתקיים עלמא.

ומההוא יומא ולהלאה קדשא בריך הוא ברי עלמין. ומאן אנון, זיוגין דבני נשא. דהא מההוא זמנא קדשא בריך הוא מוזג זיוגין ואומר בת פלוני לפלוני. ואלין אנון עלמין דהוא ברי. תא חזי, אנכי מגן לך.

אָנְכִי דָא הוּא דְרַגָא קְדָמָא דְאַתְאַחִיד בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא :

סְתָרֵי תוֹרָה

אחר הדברים האלה וגו'. אליו פתגמי אורייתא, דכתיב, (דברים ה) את הדברים האלה דבר יי אל כל קהלכם. מה להלן פתגמי אורייתא, אוף הכא פתגמי אורייתא. בתר דאשתדל בר נש בהאי עלמא בדברים האלה, קדשא בריה הוא מבשר ליה ואקדים לה לנשמתא שלם (בשורות טובות), הָדָא הוּא דְכָתִיב אֵל תִּירָא אַבְרָם אָנְכִי מִגֵּן לָךְ. מְפָל זַיִינִין בִּישִׁין דְגִיְהֵנָם.

שכרף הרבה מאד בגין דכל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא זכי ואחסין ירותא אחסנתא בעלמא דאתי כמה דכתיב (משלי ח) להנחיל אותי יש. מאי י"ש דא י"ש מאן תלת עשר נהרי דאפרסמונא דכא (מכילו) דיתבי ליה אחסנתא עלאה בעלמא דאתי (נ"א דא עלמא דאתי). ואוצרותיהם אמלא, בהאי עלמא מעותרא ומפל טיבו דעלמא.

מאן דאזיל לזימנא זכי לעלמא דאתי, ומאן דאזיל לשמאלא הא עותרא בעלמא דין, (ראית שמאלא קדישא ואית שמאלא מסאבא, ודא הוא דאמרינן מאן דמתעסק באורייתא יתבי ליה ארף ימים בעלמא דאתי, ויתבי ליה עשר וכבוד בעלמא דין שנאמר (משלי ג) ארף ימים בימינה וגו', ומאן דיתרעי דיתתני נופא בעלמא דין ולא אתעסק באורייתא ובעובדיו טבין, יתבי ליה עותרא בעלמא דין מסטררא דשמאלא מסטררא ויצר הרע, ובעותרא דא עכיד ביש רית גיהנם. ואי תימא וכי לא אית בעלמא דין עותרא מסטררא דקדושה, אין, דכל המקנים את התורה מעוני סופו לקנימה מעשר, ודא הוא עותרא טבא דמסטררא דקדושה).

רבי אבא כד אתא מהתם, הוה מכריז מאן בעי עותרא ומאן בעי אורכא דחיי בעלמא דאתי ייתי וישתדל באורייתא. הוה מתפנשין כולי עלמא לגביה. ריוק חד הוה בשיבכוותיה. יומא חד אתא לגביה, אמר ליה רבי בעינא למלעי באורייתא כדי שיהיה לי עותרא. אמר ליה הא ודאי. אמר ליה מה שמך. אמר ליה יוסי. אמר לון לתלמידוי דיקרון אמר לו: רבי, אני רוצה לעסק בתורה כדי שיהיה לי עשר.

הָרֵאשׁוֹנָה שְׁנֵאתוּ בָהּ בַּתְחִלָּה. סְתָרֵי תוֹרָה

אחר הדברים האלה וגו' - אל דברי תורה, שכתוב (דברים ה) את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם. מה להלן דברי תורה - אף כאן דברי תורה. אחר שהשתדל אדם בעולם הזה בדברים האלה, הקדוש ברוך הוא מבשר לו ומקדים לנשמה שלום (בשורות טובות), זהו שכתוב אל תירא אברם אנכי מגן לך, מפל המינים הרעים של הגיהנם. שכרף הרבה מאד, משום שכל מי שמשתדל בתורה בעולם הזה, זוכה ונחל ירשת נחלה בעולם הבא, ככתוב (משלי ח) להנחיל אותי יש. מה זה י"ש? (זה י"ש מאן שלש עשרה נהרות אפרסמון סהור [מדות] שנותנים לו ירשה עליונה בעולם הבא [נ"א זה העולם הבא]. ואצרותיהם אמלא - בעולם הזה, מעשר וכל טוב של העולם.

מי שהולך לימן - זוכה לעולם הבא, ומי שהולך לשמאל - הגה עשר בעולם הזה [יש שמאל קדוש וש שמאל טבא. וזה הוא שאמרו, מי שמתעסק בתורה, נתנים לו ארף ימים בעולם הבא ונתנים לו עשר וכבוד בעולם הזה, שנאמר (משלי ג) ארף ימים בימינה וגו'. ומי שירצה שיהנה הנוף בעולם הזה ולא מתעסק בתורה ובמעשים טובים, נתנים לו עשר בעולם הזה מצד השמאל, מצד היצר הרע, ובעשר הזה עושה רע וירש גיהנם. ואם תאמר, וכי אין בעולם הזה עשר מצד הקדושה? כן, שכל המקום את התורה מעני, סופו לקנימה מעשר, וזהו עשר טוב שמצד הקדושה].

בשבא משם רבי אבא, היה מכריז: מי רוצה עשר ומי רוצה ארף חיים בעולם הבא, יבא וישתדל בתורה. היו מתפנסים אליו כל העולם. היה רוק אחד בשכונתו. יום אחד בא אליו. אמר לו: רבי, הגה ודאי. אמר לו: מה